

Právní regulace pojišťovnictví

**POJIŠŤOVNICKÉ
PRÁVO**

2009

JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D

Pojišťovnictví

- Soubor institucí a činností vytvářející na principu solidarity nástroje finanční kompenzace nepříznivých následků nahodilých jevů (pojištění)

Systemém pojišt'ovnictví

- Veřejné pojišt'ovnictví
- Soukromé pojišt'ovnictví

Veřejné pojišťovnictví

- Systém veřejných pojistných fondů
- Zákonná pojištění

Sociální pojištění (stát)

Důchodové pojištění (stát)

Nemocenské pojištění (stát)

Zdravotní pojištění (zdravotní pojišťovny)

Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úrazy
a nemoci z povolání (Kooperativa, a.s.)

Soukromé pojišťovnictví

- Pojištění na principech trhu
- Existence obligatorního pojištění
- Soukromé pojistné fondy
- Veřejnoprávní dohled
- Soukromoprávní produkty

Právní regulace soukromého pojišťovnictví - veřejnoprávní

- **Pojišťovnické právo**
- Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých dalších zákonů (zákon o pojišťovnictví) /ZPoj/
- Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí) /ZPZL/

Právní regulace soukromého pojišťovnictví - soukromoprávní

- **Pojistné právo**
- Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě) /ZPS/
- *Související zákony:*
- Občanský zákoník /OZ/
- Obchodní zákoník (§ 4 odst. 1 ZPoj) /ObchZ/
- ZMPS (97/1963 Sb.)
- Obligatorní smluvní pojištění ...

Subjekty pojišťovnického práva

- Vykonavatel dohledu v pojišťovnictví – **Česká národní banka**
- Pojišťovny
- Zajišťovny
- Pojišťovací zprostředkovatelé
- Samostatný likvidátor pojistných událostí
- Odpovědný pojistný matematik

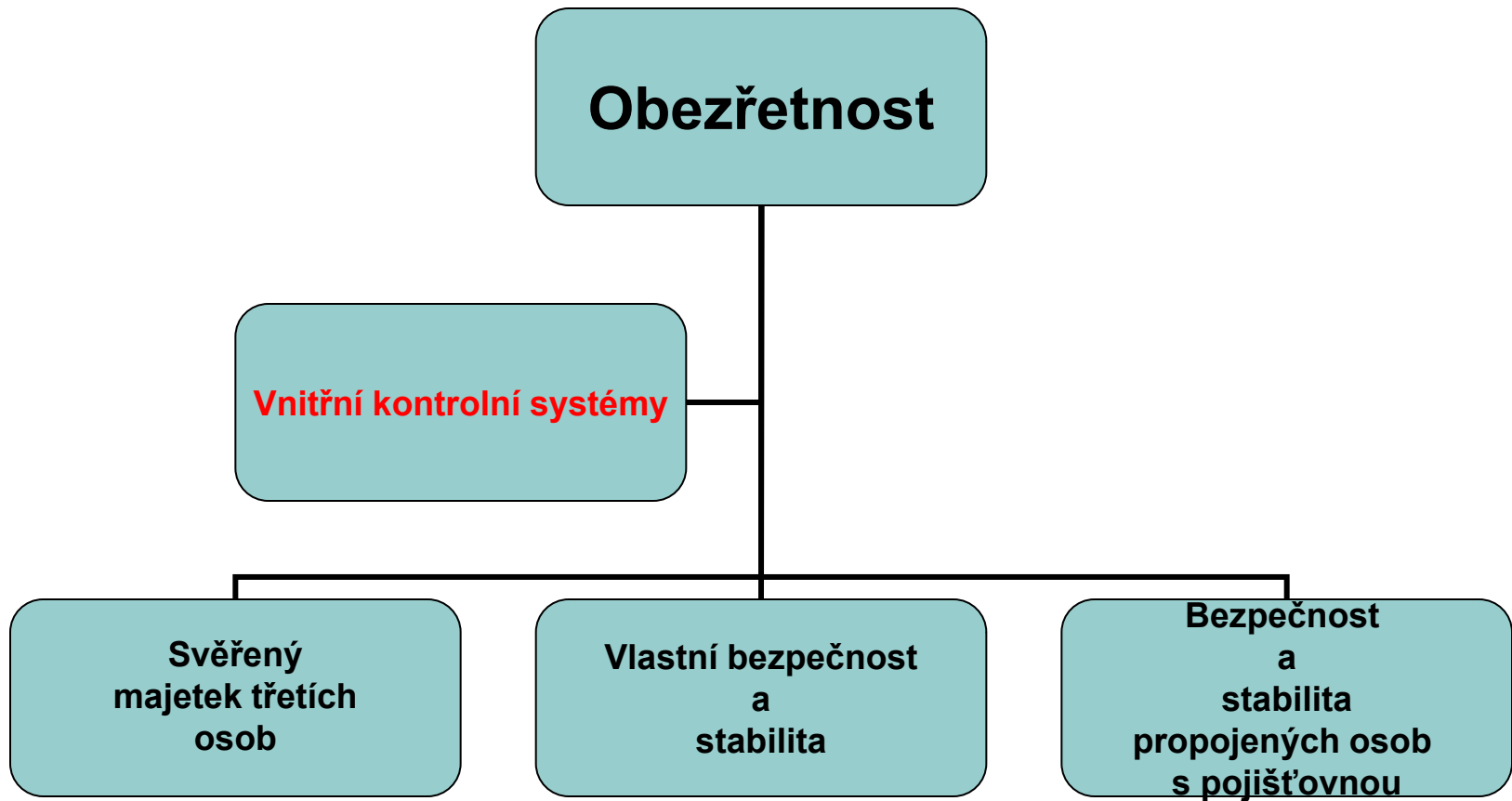
Pojišťovna

- Tuzemská pojišťovna
- Pojišťovna z jiného členského státu EU nebo EEA
- Pojišťovna z třetího státu

Principy týkající se subjektů

- Jednotný pas
- Mezinárodní součinnost a spolupráce institucí dohledu
- Informační mechanismy mezi institucemi dohledu v rámci EEA

Principy činnosti tuzemských pojišťoven

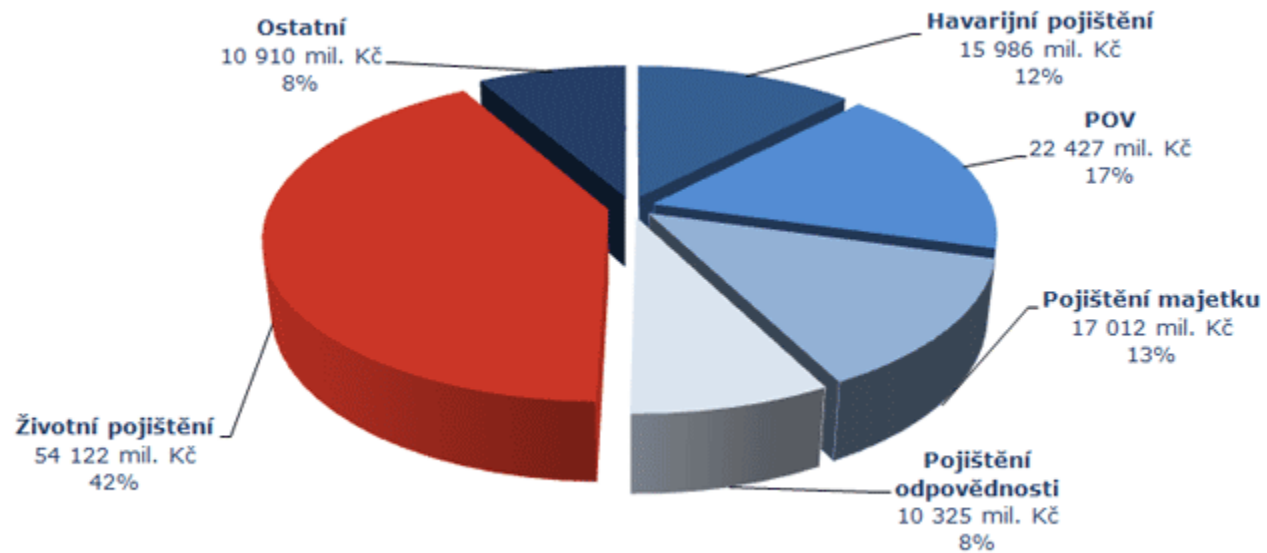
Tuzemská pojišťovna

- Povolení k provozování pojišťovací činnosti
- Uděluje ČNB
- Podmínky § 7 a násl. Zpoj
- Forma: A.S. nebo družstvo
- Základní kapitál -§ 9 ZPoj podle pojistných odvětví
- „pojišťovna“ obligatorní a vyhrazená součást obchodní firmy

Odvětví pojištění

- Odvětví životních pojištění
- Odvětví neživotních pojištění
- viz příloha ZPoj

Struktura pojistného trhu (2007) zdroj: ČAP

ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

- kryje rizika ohrožující zdraví a životy lidí.
- Pojištění nemůže zamezit nahodilé události, ale vyplacené pojistné plnění v případě smrti, úrazu nebo invalidity má ulehčit řešení složité životní situace

Základní druhy životního pojištění

- **Investiční životní pojištění**
- **Kapitálové životní pojištění**
- **Rizikové životní pojištění**
- **Důchodové pojištění**
- **Vkladové pojištění**
- **Univerzální (flexibilní) pojištění**
- **Pojištění ve prospěch dítěte**

Vlastnosti pojištění osob

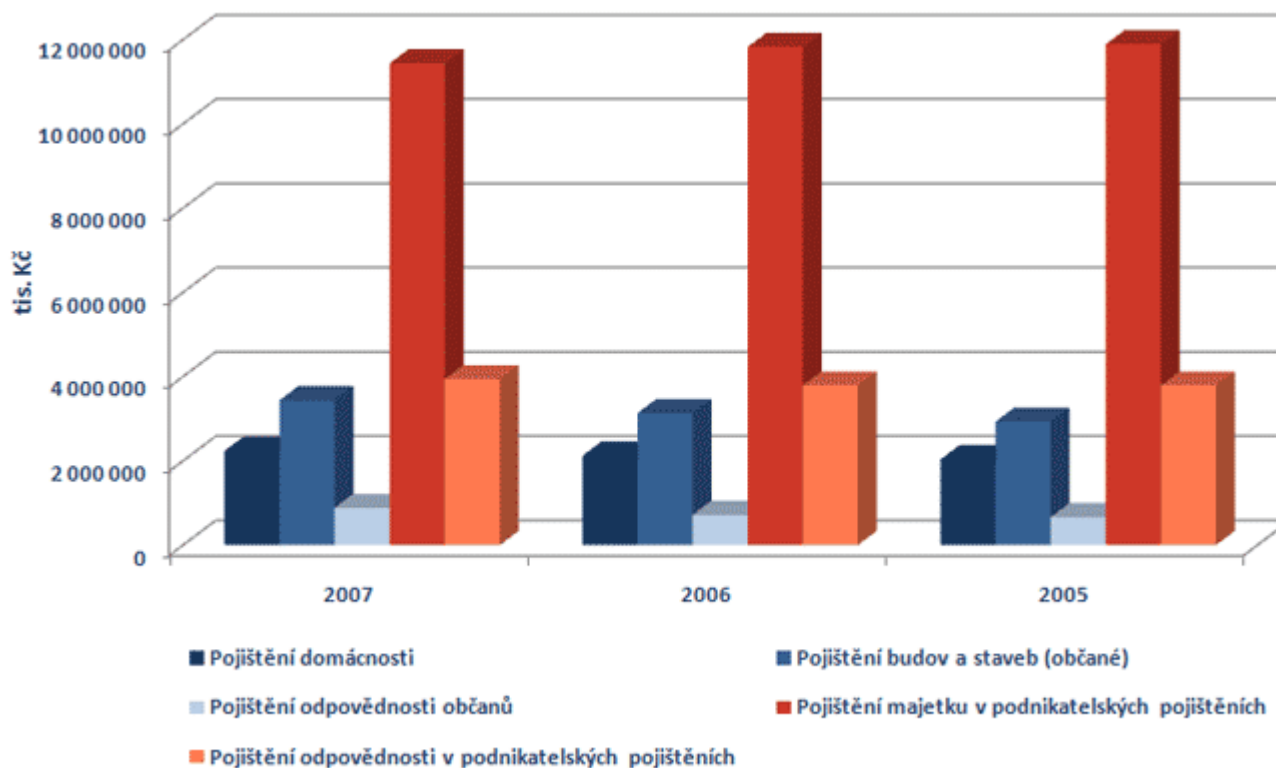
Zdroj: ČAP

Vlastnosti	Druh pojištění osob				
	Rizikové životní a úrazové	Kapitálové životní	Univerzální (flexibilní) životní	Investiční životní	Důchodové
Krytí rizika (smrti)	◆	◆	◆	◆	
Tvorba kapitálové hodnoty		◆	◆	◆	◆
Aktivní ovlivňování výnosu				◆	
Garantované zhodnocení		◆	◆		◆
Flexibilita			◆	◆	
Daňová uznatelnost		◆	◆	◆	◆

Daňová uznatelnost životního pojištění

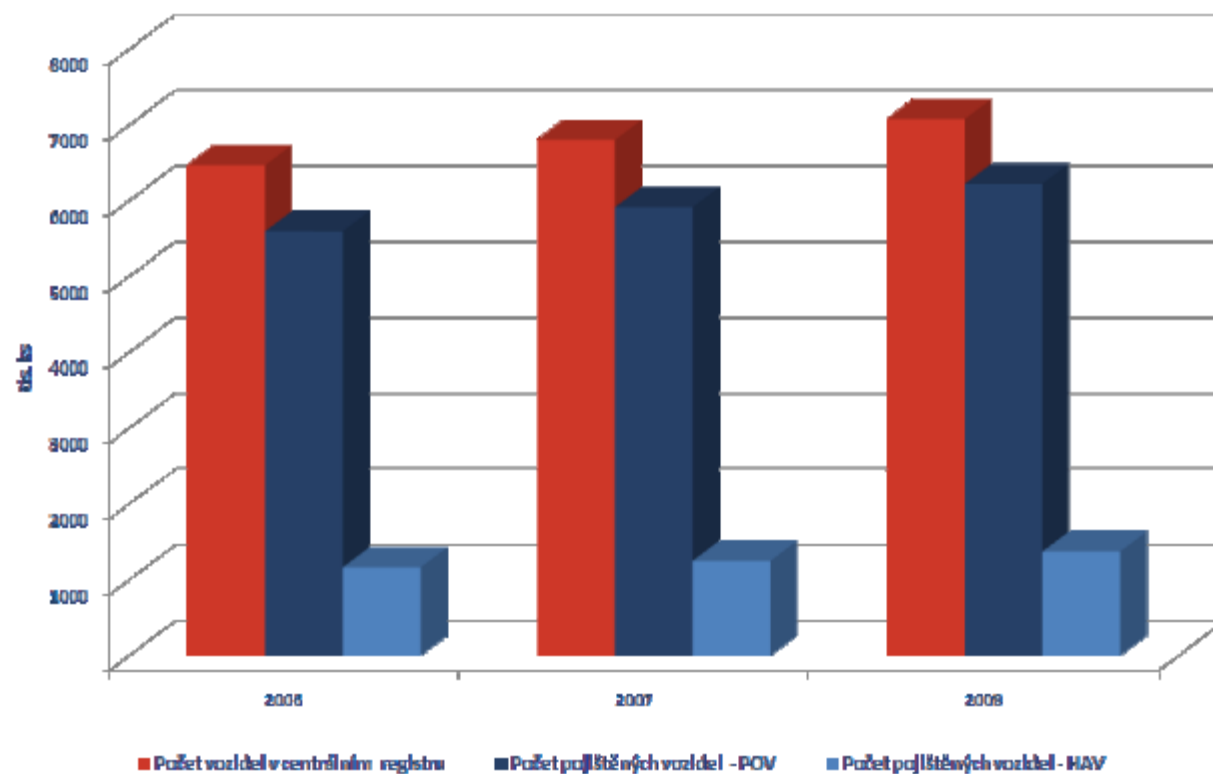
- ZDzP 586/1992 Sb.
- pojistník je shodný s pojištěným
- doba trvání pojištění je **minimálně** 5 let
- doba trvání pojištění je **minimálně** do roku, v kterém dosáhne pojištěný 60 let
- sjednáno **riziko** pro případ smrti a dožití

Pojištění majetku

Pojištění motorových vozidel

Počet pojištěných vozidel za rok 2005-2008 (údaje za členy ČAP)

Zajišťovna

- přebírání pojistných rizik postoupených pojišťovnou nebo jinou zajišťovnou
- Forma: pouze A.S.
- „zajišťovna“ obligatorní a vyhrazená součást obchodní firmy
- Zákl. kapitál: 1 000 000 000 Kč
- V ČR není tuzemská zajišťovna

Technické rezervy

- pravděpodobnost nebo jistota plnění závazků, ale nejistá jejich výše nebo okamžik jejich vzniku
-
- obligatorní tvorba technických rezerv podle podmínek stanovených ZPoj (13 a násl.)

Druhy technických rezerv

● Životní pojištění

- na nezasloužené pojistné
- na pojistná plnění
- pojistného životních pojištění
- na prémie a slevy
- životních pojištění, kdy nositelem investičního rizika je pojistník
- na splnění závazků z použití technické úrokové míry
- pojistného neživotních pojištění
- jiné rezervy se souhlasem ČNB

● Neživotní pojištění

- na nezasloužené pojistné
- na pojistná plnění
- na prémie a slevy
- vyrovnávací rezerva
- pojistného neživotních pojištění
- na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů „ad tzv. povinné ručení“
- jiné rezervy se souhlasem ČNB

Finanční umístění aktiv

- zásada bezpečnosti
- zásada rentability
- zásada likvidity
- zásada diverzifikace
- skladba finančního umístění § 21a, 21b

Skladba finančního umístění

- Dluhopisy
- Půjčky, úvěry a jiné pohledávky, jejichž splnění je zajištěno bankovní zárukou,
- Směnky, jejichž splnění je zajištěno bankovním směnečným rukojemstvím nebo bankovním avalem,
- Nemovitosti na území členských států,
- Hypoteční zástavní listy,
- Kotované akcie,
- Vklady a vklady potvrzené vkladovým certifikátem, vkladním listem či jiným obdobným dokumentem u bank, které mají povolení působit na území členských států jako banka,
- Předměty a díla umělecké kulturní hodnoty

Solventnost

- po celou dobu činnosti vlastní zdroje nejméně ve výši požadované míry solventnosti
- míra solventnosti = výše vlastních zdrojů vypočítaná podle metodiky ČNB.
- vlastní zdroje musí být kryty odpovídající hodnotou aktiv pojišťovny nebo zajišťovny
- 1/3 požadované míry solventnosti tvoří garanční fond. Minimální výši garančního fondu stanoví ZPoj (§ 22)

Pojišťovací zprostředkovatelé

- Osoby registrované ČNB k výkonu zprostředkovatelských činností v pojišťovnictví, a to za úplatu
- ZPZL § 2 negativní výčet činností, na které se nevztahuje

Kategorie zprostředkovatelů (postavení)

- vázaný pojišťovací zprostředkovatel
- podřízený pojišťovací zprostředkovatel
- pojišťovací agent
- výhradní pojišťovací agent
- pojišťovací makléř
- pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským státem není ČR

Vázaný pojišťovací zprostředkovatel

- jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven
- neinkasuje pojistné
- nevyplácí plnění ze smluv
- nekonkurenční produkty
- odpovědnost pojišťovny
- smlouva s pojišťovnou

Podřízený pojišťovací zprostředkovatel

- spolupracuje s agentem nebo makléřem
- písemná smlouva
- neinkasuje pojistné
- nezprostředkovává plnění ze smluv
- vázán pokyny , na jehož jméno a účet jedná
- odměna
- odpovídá za škodu

Výhradní pojišťovací agent

- písemná smlouva
- jedna pojišťovna
- jménem
- na účet
- pokyny
- může inkasovat a zprostředkovávat plnění dle smlouvy
- odměna
- odpovědnost za škodu

Pojišťovací agent

- písemná smlouva s jednou nebo více pojišťovnami
- jménem, na účet
- přípustnost konkurence produktů
- přípustnost inkasa pojistného a zprostředkování plnění
- obligatorní pojištění odpovědnosti za škodu (možnost převzetí odpovědnosti pojišťovnou)
- odměna

Pojišťovací makléř

- smlouva se zájemcem o pojištění – klient
- zpracování komplexní analýzy pojistných rizik, návrhy pojistných nebo zajistných programů, konzultační a poradenská činnost, správa smluv, sledování lhůt k revizi, spolupráce při likvidaci pojistných událostí
- obligatorní pojištění odpovědnosti
- odměna od pojišťovny, zajišťovny
- možnost inkasa a zprostředkování plnění

Pojišťovací zprostředkovatel nerezident

- EEA (jednotný pas)
- dle domovských podmínek
- informační povinnost vůči ČNB
- pobočka nebo na principu svobody dočasně poskytovat služby

Samostatný likvidátor pojistných událostí

- provádí šetření nutná ke zjištění rozsahu povinnosti pojišťovny plnit ze sjednaného pojištění
- smlouva s pojišťovnou
- obligatorní pojištění odpovědnosti za škodu

Registr

- vede ČNB pro každou kategorii
- náležitosti registru a žádostí o zápis stanoví zákon
- veřejně přístupný
- Věstník ČNB - aktualizace 1x/2týdny

Odpovědný pojistný matematik

- § 23 ZPoj
- FO zapsaná v seznamu OPM vedeném ČNB
- osvědčení od International Actuarial Association (Kanada)
- Potvrzuje správnost rozdělení výnosů z finančního umístění, výpočtu sazeb pojistného, výši technických rezerv, výpočtu požadované míry solventnosti, pojistně matematické metody používané při posuzování pojišťovací činnosti

Česká národní banka

- Kontrolní činnost
- Finanční dohled
- Informace
- Opatření k nápravě
- Sankce

Řízení ve věcech dohledu v pojišťovnictví

- subsidiární použití SŘ (§ 38 ZPoj; § 27 odst. 4 ZPZL)